

27 september 2020 - Zondag in de XXVIste week A - Preek

Dierbare vrienden,

Daar lag ik, toen, 50 jaar geleden, plat op de grond uitgestrekt, met de neus op de kerkvloer. Het was vóór het altaar, symbool van de aanwezige Christus, in de toenmalige Heilig Hartkerk, dominicaanse parochie in Nijmegen. Bij het altaar ook de bisschop neergeknield. Dat was indertijd mgr. Bluysen, het gezag in de kerk vertegenwoordigend, bisschop van Den Bosch. Achter me in de banken, heel de kerk vol, familie, parochianen en genodigden: onder hen de rijzige gestalte van de dominee van Nijmegen-centrum toen, Ds. Ko Colijn. De litanie van Allerheiligen werd gezongen. Zij werden aangeroepen om met hun voorspraak erbij te zijn. Zo neer te liggen was een gebaar van onderworpenheid, van gehoorzaamheid, luisterend gehoor geven aan de roepstem van God, tevens je afstemmen op het gezagvol spreken van de kerk. Ik had 'ja' gezegd, bereid om in de wijngaard van de Heer, de kerkgemeenschap, te gaan arbeiden.

Het is nu dus een halve eeuw lang, dat ik het toen gegeven woord gestalte heb mogen geven. Op allerlei wijzen mocht ik dit doen: de medemens helpen en bijstaan in woord (prediking, geschrift) en daad (ik denk dan vooral aan het toedienen van de sacramenten: dopen, in de eucharistie voorgaan, kerkelijk getuige zijn bij een huwelijk, ziekenbezoek, - hoevele gestorvenen mocht ik samen met de familie van de overledene begeleiden na de uitvaartviering naar kerkhof of crematorium). *Blij zijn met de blijden, wenen met hen die wenen!* De eerste helft van de 50 jaar was overwegend parochiewerk op verschillende plekken in Nederland. De tweede, iets langere helft, inmiddels 28 jaar, hier in Rome, tallozen een luisterend biechtvaderoor verlenend in de Santa Maria Maggiore.

Dankbaarheid is er in mijn hart, wanneer ik aan de 50 jaar dienstbaarheid denk tussen toen en nu, meteen natuurlijk toevoegend: was het, dat ik de Heer zo lang heb weten vast te houden? Nee: Het was God, die mij vasthield in zijn trouw. Want wel degelijk was er toch ook de eerste zoon uit het evangelie, die 'ja' zei, maar toen het puntje bij paaltje kwam zei hij toch 'nee'. Hij ging niet! Dat was al die keren,

dat ik liefdeloos was, nukkelig, geïrriteerd, berekenend, weigerachtig. Ik heb er spijt van, blij met de woorden uit de eerste lezing van Ezechiël: *als de boosdoener tot inzicht komt en zich afkeert van zijn slechte daden, dan blijft hij zeker leven en zal niet sterven*. Graag wil ik vandaag m'n eerste 'ja' weer vernieuwen voor de tijd, die nog te gaan is, en vraag de genade, dat iedere vorm van 'nee' wordt weggenomen.

In wat voor kerkgemeenschap werd ik 50 jaar terug gewijd? Het was 1970. De jaren zestig waren net achter de rug. Het belangrijkste kerkelijk evenement in die jaren was het Tweede Vaticaans Concilie. Een groot enthousiasme was er in de kerk gewekt. De vraag was, hoe oud en nieuw bij elkaar houden: aansluiten bij de eeuwenlange traditie én de vernieuwende Geest laten werken. In de 16 conciliedocumenten werd alles vastgelegd. Aan de pausen na het Concilie was het om wat er op het Concilie was besloten in hapklare brokken te verwerken, verteerbaar voor het Gods volk. Zo kwam in 1992 de Katechismus van de Katholieke Kerk tot stand. (Net enkele maanden in Rome, was ik erbij op 8 december 1992, toen het eerste exemplaar van KKK in de SMM (Santa Maria Maggiore) getoond werd!). Eerder al in 1983 had het geheel vernieuwde kerkelijk wetboek het daglicht gezien.

Maar in diezelfde jaren '60, was er ook het jaar 1968, jaar van contestatie, gezag werd niet meer als vanzelfsprekend aangenomen, wat in keurslijven werd vastgehouden moest loskomen.

We weten wat in de Nederlandse kerk de gevolgen zijn geweest van de posities van de jaren zestig: de tijd van de polarisatie zette in. Hierdoor werden, naar het woord van St. Paulus in de tweede Lezing, *uw eenheid in de liefde, uw saamhorigheid en eensgezindheid* zwaar op de proef gesteld. Groeperingen trokken zich terug op de extremen. Daartussenin het middenveld, waar ik me probeerde te handhaven. Ik kan rustig zeggen, dat ik onder de spanning van de polarisatie geleden heb. Soms moest je laveren als tussen Skylla en Charibdis om de éne goede pastorale weg van liefde en barmhartigheid aan te houden. Er kwam heel veel onzekerheid. Tekenend waren reacties in het kerkvolk. Om een heel simpel voorbeeld te noemen: op een keer zei mijn vader tegen me: Tiemen, als ik in de Nederlandse Mis zit, verlang

ik naar de Latijnse Mis. Als ik in de Latijnse Mis zit verlang ik naar de Nederlandse Mis. De liturgie en de moraal waren de twee gebieden, waar de onzekerheid het meest had toegeslagen. Het is niet voor niets, dat er in die tijd tallozen van de kerk afhaakten en zich niet meer lieten zien.

Er kwam het nieuwe millennium en de wind ging wat draaien. Het millenniumjubileum in het jaar 2000 werd opgevolgd in 2016 door het Jaar van Barmhartigheid van paus Franciscus. Er kwam meer verzoening, al bleven er nog heel wat ontevreden geluiden ondergronds doorklinken. Maar de brokstukken lagen er wel: al die mensen, die in de jaren zeventig en tachtig niet meer thuis gaven, maar ook van recenter datum. Ik hoorde, dat b.v. in Duitsland ieder jaar duizenden en duizenden mensen zich uit de kerk laten uitschrijven.

Je vraagt je af: is er een weg waarlangs 'afhaken' zich in vrije keuze weer zal kunnen omzetten in opnieuw 'aanhaken'? Mijn gebed is, dat de velen die het ooit niet meer zagen zitten, hun eens ontvangen doopgenade weer zouden herontdekken en zich b.v. weer hun Eerste Communie zouden herinneren en tot nieuw gedrag komen!

Misschien werpt de lockdownperiode, die er kwam, toch onverwachte vruchten af. In de lockdowntijd kon geen gelovige meer naar de kerk gaan en de Eucharistie bijwonen, alleen virtueel. Daar is veel over geschreven. Zo begon b.v. in maart een reeks artikelen in een bekend blad van de hand van een zekere Willem Jan Otten, die zich wekelijks voortzet tot nu toe, getiteld: *de Mis die wij missen*. Ja, het missen van de Mis. Heel stiekem zou je wensen, dat dit virus-van-het-missen zich breder en breder zou verspreiden en tallozen opnieuw zou bekruipen. Immers naarstig wordt overal gezocht naar zingeving (de zingevingsmarkt is nooit zo groot geweest vanwege de vele nieuwe culturen die in ons land en ons werelddeel erbij zijn gekomen), behalve wordt de nieuwe zingeving dáár gezocht (of slechts met mondjesmaat), waar, naar we mogen geloven, de Heer te vinden is "in realis presentia", werkelijk tegenwoordig, ik bedoel: in de gaven van brood en wijn op de altaartafel, waarvan geldt naar het overgeleverde woord van de Evangelist Johannes: *wie mijn vlees eet en mijn bloed*

drinkt blijft in mij en heeft eeuwig leven in zich. En ik zal hem redden op de laatste dag.

Met een gedicht, - geheel doortrokken van de Eucharistische spiritualiteit van Gods nabijheid, - zou ik willen eindigen, geschreven in een gevangenis situatie in Scheveningen in 1942, waar hij, Titus Brandsma de Mis wekenlang heeft moeten missen tot aan zijn dood toe in het concentratiekamp Dachau. Laten we dit gedicht (wel genoemd van ongekunstelde middeleeuwse vroomheid), liefdevol opklinken in de cel van ons hart, zo uitgedroogd door alles wat we de laatste tijd, of al veel langer, moesten ontberen:

*O Jezus, als ik U aanschouw,
Dan leeft weer, dat ik van u hou
En dat ook uw hart mij bemint,
nog wel als uw bijzondere vrind.*

*Al vraagt mij dat meer lijdensmoed,
Och, alle lijden is mij goed,
omdat ik daardoor u gelijk
en dit de weg is naar uw rijk.*

En dan het laatste couplet:

*Want Gij, O Jezus, zijt bij mij,
Ik was u nimmer zo nabij.
Blijf bij mij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.*

Amen.